

**Wyrok z dnia 9 maja 1997 r.
I PKN 143/97**

Nie jest możliwe badanie dopuszczalności zawarcia ugody sądowej (art. 203 § 4 w związku z art. 223 § 2 i art. 469 KPC) w ponownie wniesionej sprawie o to samo roszczenie.

Przewodniczący SSN: Teresa Romer, Sędziowie SN: Adam Józefowicz (sprawozdawca), Andrzej Wasilewski.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 9 maja 1997 r. sprawy z powództwa Joanny K. przeciwko Teatrowi Wielkiemu w P. o przywrócenie do pracy i zapłatę, na skutek kasacji powódki od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu z dnia 29 listopada 1996 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Powódka Joanna K. pozwem z dnia 7 lipca 1995 r. wystąpiła przeciwko Teatrowi Wielkiemu w P. o przywrócenie do pracy i zasądzenie wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy w wysokości 320 zł miesięcznie w granicach do 3 miesięcy wraz z ustawowymi odsetkami od 20 czerwca 1995 r.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa.

Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Poznaniu wyrokiem z dnia 20 października 1995 r. [...] oddalił powództwo.

Na skutek rewizji powódki Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu wyznaczył rozprawę na dzień 9 lutego 1996 r. Na rozprawie strony zawarły ugodę, na mocy której pozwany cofnął oświadczenie woli o zwolnieniu powódki w trybie art. 52 KP. Jednocześnie strony ustaliły, że łączący je stosunek pracy rozwiązał się z dniem 30 września 1995 r. w formie porozumienia stron. Pozwany zobowiązał się zapłacić powódce 1100 zł z odsetkami w razie zwłoki. Powódka oświadczyła, że uгода wyczerpuje wszelkie jej roszczenia, wynikające z rozwiązania stosunku pracy. Koszty procesu zostały wzajemnie zniesione. Sąd II instancji ocenił zawarcie ugody z punktu widzenia art. 203 § 4 w związku z art. 223 § 2 i art. 469 KPC oraz uznał ugodę za dopuszczalną. Z tego względu Sąd Wojewódzki postanowieniem z dnia 9 lutego 1996 r. uchylił zaskarżony wyrok i umorzył postępowanie w sprawie.

Powódka ponownie wystąpiła z powództwem o przywrócenie do pracy i zasądzenie od pozwanego wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy w wysokości 432 zł 70 gr miesięcznie. W uzasadnieniu pozwu podała, iż pismem z dnia 12 lutego 1996 r. skierowanym do pozwanego uchyliła się od skutków prawnych ugody, gdyż działała pod wpływem błędu. Z tego względu sprawa nie ma powagi rzeczy ugodzonej.

Pozwany Teatr Wielki w P. wniósł o odrzucenie pozwu.

Sąd Rejonowy w Poznaniu wyrokiem z dnia 11 kwietnia 1996 r. [...] oddalił powództwo. Sąd ustalił, że powódka była zatrudniona w pozwanym zakładzie pracy od 1 listopada 1985 r. na stanowisku solistki śpiewaczki. Pozwany pismem z dnia 20

czerwca 1995 r. rozwiązał z powódką umowę o pracę w trybie art. 52 § 1 pkt 1 KP. W piśmie z dnia 12 lutego 1996 r. powódka wyszczególniła niezaspokojone żądania i podała, że błędy jej w zawarciu ugody wynikły ze zmęczenia podróżą z W. do P. tuż przed rozprawą w dniu 9 lutego 1996 r. oraz złym stanem zdrowia po przewlekłej ciężkiej chorobie. Powołała się także na błąd z art. 84 § 1 KC. Mając to na uwadze Sąd Rejonowy stwierdził, że konieczną przesłanką zastosowania tego przepisu jest wywołanie błędu przez osobę, której oświadczenie woli jest składane albo gdy wiedziała ona o błędzie lub z łatwością mogła go zauważyć. Okoliczności te nie wynikają z protokołu rozprawy, na której zawarto ugode. Powódka i jej pełnomocnik nie podjęli nawet próby wykazania tej okoliczności, mimo iż z art. 6 KC wynika, że ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Zmęczenie podróżą i przebycie wcześniej choroby, nie jest przesłanką uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia woli. Przed zawarciem ugody dwukrotnie padały propozycje zawarcia ugody w dniu 4 września 1995 r. i 19 stycznia 1996 r. Powódka zastanawiała się nad tą sprawą. Ponadto przez cały czas procesu powódka korzystała z pomocy prawnej doświadczonego adwokata. Mając to na uwadze Sąd Rejonowy uznał, że powódka zawierając ugode, nie działała pod wpływem błędu, ani nie wystąpiła inna z wad oświadczenia woli, przewidzianych w Kodeksie cywilnym. Skoro strony zakończyły prawomocnie spór o przywrócenie do pracy i zapłatę, to powódka nie mogła ponownie skutecznie występować z tymi samymi roszczeniami. Dlatego powództwo oddalił.

Po rozpoznaniu rewizji powódki od powyższego wyroku, Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu wyrokiem z dnia 29 listopada 1996 r. [...] oddalił rewizję i zasądził od powódki na rzecz pozwanego kwotę 100 zł tytułem kosztów procesu za instancję odwoławczą. Sąd Wojewódzki uznał, że rewizja powódki nie zasługuje na uwzględnienie. Ugoda sądowa jest oświadczeniem woli, od którego skutków można uchylić się jedynie gdy miały miejsce wady określone w art. 82-88 KC. Powódka nie może skutecznie powoływać się na błąd w oświadczeniu woli, gdyż - jak ustalił Sąd I instancji - nie wystąpiła w sprawie żadna z wad oświadczenia woli, która mogłaby uzasadniać uchylenie się od skutków zawartej ugody. Argumenty powódki zawarte w piśmie z dnia 12 lutego 1996 r. skierowanym do pozwanego nie wyczerpują pojęcia błędu, określonego w art. 84 § 1 KC. Powódka nie przedstawiła żadnych okoliczności, z których wynikałoby, że działała pod wpływem błędu. Powołanie się na niekorzystne skutki zawartej ugody należy odróżnić od działania po wpływem błędu. Skutki są następstwem złożonego oświadczenia woli, natomiast błąd musi wystąpić w momencie składania oświadczenia, a przy czynnościach odpłatnych błąd musi być wywołany przez osobę, która przyjmuje oświadczenie. W tej sytuacji Sąd Wojewódzki uznał, że zarzut rewizji o naruszeniu art. 299 KPC przez nieprzesłuchanie powódki jest nietrafny. Rewizja nie podnosi też żadnych okoliczności, które wskazywałyby, że powódka działała pod wpływem błędu.

Od powyższego wyroku pełnomocnik powódki, będący adwokatem wniósł kasację, w której zarzucił naruszenie przepisów postępowania mających istotny wpływ na wynik sprawy: art. 199 § 1 pkt 2 KPC przez uznanie, że sprawa została wcześniej zakończona prawomocną ugodą, a także naruszenie art. 203 § 4 i art. 299 KPC przez nieprzesłuchanie powódki i niedokonanie oceny ważności zawartej ugody. Ponadto zarzucił naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 5 KC i art. 8 KP. Skarżący wniósł o uchylenie wyroków Sądów obu

instancji i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Skarga kasacyjna powódki dotyczy wyroku Sądu drugiej instancji oddalającego rewizję powódki od wyroku Sądu pierwszej instancji oddalającego ponownie wniesione powództwo o przywrócenie do pracy i wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy. Podstawą ponownego powództwa było błędne mniemanie strony powodowej, że złożenie oświadczenia pozwanemu o uchyleniu się od skutków prawnych ugody z powodu działania pod wpływem błędu, spowodowało automatycznie nieważność ugody. Tak jednak nie jest. Ugoda zawarta przed sądem jest nie tylko czynnością procesową i tytułem egzekucyjnym, ale także ugodą w rozumieniu prawa cywilnego (art. 917 i art. 918 KC), czyli ma podwójną naturę prawną.

Jeśli chodzi o skutki procesowe zawartej ugody w dniu 9 lutego 1996 r. w sprawie [...] przed Sądem Wojewódzkim-Sądem Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, to w razie wytoczenia powództwa w tej samej podmiotowo i przedmiotowo sprawie, w której została zawarta ugoda przed sądem, stronie pozwanej przysługuje prawo podniesienia zarzutu sprawy ugodzonej (*exceptio rei transactae*). Pozwana postawiła ten zarzut. W tej sytuacji powództwo ulega oddaleniu, a nie odrzuceniu. Nietrafny jest więc zarzut kasacji naruszenia przez Sąd drugiej instancji art. 199 § 1 pkt 2 KPC. Ugoda nie jest rozstrzygnięciem Sądu, korzystającym z powagi rzeczy osądzonej. Nietrafny jest też zarzut kasacji, że Sąd Wojewódzki nie dokonał oceny zawartej w innej sprawie ugody z punktu widzenia art. 203 § 4 KPC, gdyż w drugiej sprawie nie zawarto ugody i Sąd II instancji nie mógł dokonać czynności procesowej w rozpoznawanej sprawie w odniesieniu do ugody z dnia 9 lutego 1996 r. w sprawie [...], którą ocenił już z punktu widzenia art. 203 § 4 w związku z art. 223 § 2 i art. 496 KPC Sąd, przed którym zawarto ugodę i uznał ją za dopuszczalną. W sprawie zaskarżonej kasacją nie było dopuszczalne powtórne badanie w tym samym zakresie ugody sądowej poza ramami postępowania w odniesieniu do nieistniejącej w sprawie czynności dyspozytywnej stron (ugody). Nieuzasadniony jest więc zarzut naruszenia przez Sąd drugiej instancji w niniejszej sprawie art. 203 § 4 KPC.

W sprawie, w której wniesiono kasację, Sądy obu instancji prawidłowo badały, czy oświadczenie woli zawarte w ugodzie dotknięte było wadami, o których mowa w art. 82-88 KC. Zasadnie Sądy te uznały, że nie było żadnej z wad oświadczenia woli, która mogłaby uzasadniać ewentualne uchylenie się od skutków zawartej ugody. W związku z tym przyjęły, że nie ma podstaw do uznania za nieważną dokonanej przez strony czynności materialnoprawnej w postaci ugody sądowej. Niezależnie od nieprawidłowego sformułowania żądania drugiego pozwu, postępowanie sądowe w istocie dotyczyło badania ważności ugody sądowej ze względu na podstawę faktyczną powództwa, w którym powódka twierdziła, że zawarła ugodę w dniu 9 lutego 1996 r. pod wpływem błędu. Jednakże wynik postępowania sądowego doprowadził do stwierdzenia, że powódka nie wykazała wad oświadczenia woli, które uzasadniałyby uznanie zawartej ugody za nieważną.

Sąd Najwyższy bada w postępowaniu kasacyjnym zasadność zarzutów kasacji. W niniejszej sprawie kasacja zarzuca zaskarżonemu wyrokowi naruszenie art. 5 KC i art. 8 KP w oderwaniu od podstaw powództwa i przedmiotu jego rozstrzygnięcia.

Jednakże brak jest przytoczenia w uzasadnieniu kasacji podstaw materialnoprawnych, które dyskwalifikowałyby zawartą ugodę sądową z punktu widzenia prawa i zasad współżycia społecznego. Nie przytoczono też podstaw do uznania, że zawarcie ugody, likwidującej spór ze stosunku pracy, jest sprzeczne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa do dysponowania swoimi roszczeniami i czynienia przez strony tego stosunku wzajemnych ustępstw, które doprowadziły do rozwiązania stosunku pracy w drodze porozumienia stron. Ugoda ta była już oceniona przez Sąd Wojewódzki w sprawie, w której była zawarta, z punktu widzenia wymagań określonych w art. 203 § 4 w związku z art. 223 § 2 i art. 469 KPC. Przepisy te nakładają na sąd obowiązek badania dopuszczalności zawartej ugody w szerszym zakresie niż to wynika z art. 8 KP, bo także z uwzględnieniem słusznego interesu pracownika. Stanowisko Sądu Wojewódzkiego uznające dopuszczalność zawartej ugody, wyrażone w uzasadnieniu postanowienia z dnia 9 lutego 1996 r. w sprawie [...], które nie było zaskarżone i uprawomocniło się, nie może być skutecznie kwestionowane w niniejszej sprawie i odmiennie ocenione, z punktu widzenia tych samych zasad i kryteriów, zawartych w art. 5 KC i 8 KP. Przesądzenia oceny dopuszczalności ugody w sprawie, w której została zawarta, nie może zmienić w niniejszej sprawie nawet przyjęcie krytycznej oceny postępowania pracodawcy w odniesieniu do powódki, które nieoczekiwanie przerwało jej działalność artystyczną i doskonalenie talentu w sposób nie zasługujący na aprobatę.

Mając to wszystko na uwadze Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że nie ma w sprawie usprawiedliwionych podstaw kasacji i dlatego na zasadzie art. 393¹² KPC orzekł, jak w sentencji.

=====